

BELGISCHE SENAAT

 ZITTING 2001-2002

---

 30 MEI 2002

Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 20 juli 1990 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in organen met adviserende bevoegdheid

*ADVIES VAN HET ADVIESCOMITÉ
VOOR GELIJKE KANSEN
VOOR VROUWEN EN MANNEN*

VERSLAG

NAMENS HET ADVIESCOMITÉ
VOOR GELIJKE KANSEN
VOOR VROUWEN EN MANNEN
UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **MALMENDIER**

 Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden : de dames Van Riet, voorzitter; de Bethune, Kaçar, Kestelyn-Sierens, Pehlivan, Willame-Boonen en de heer Malmendier, rapporteur.

3. Andere senatoren : de dames Bouarfa, De Roeck, de heer Happart, mevrouw Taelman en de heer Wille.

Zie :

Stukken van de Senaat :

2-1069 - 2001/2002 :

Nr. 1 : Wetsontwerp.
Nr. 2 : Erratum.

SÉNAT DE BELGIQUE

 SESSION DE 2001-2002

---

 30 MAI 2002

Projet de loi modifiant la loi du 20 juillet 1990 visant à promouvoir la présence équilibrée des hommes et des femmes dans les organes possédant une compétence d'avis

*AVIS DU COMITÉ D'AVIS
POUR L'ÉGALITÉ DES CHANCES
ENTRE LES FEMMES ET LES HOMMES*

RAPPORT

FAIT AU NOM
DU COMITÉ D'AVIS
POUR L'ÉGALITÉ DES CHANCES
ENTRE LES FEMMES ET LES HOMMES
PAR M. **MALMENDIER**

 Ont participé aux travaux de la commission :

1. Membres effectifs : Mmes Van Riet, présidente; de Bethune, Kaçar, Kestelyn-Sierens, Pehlivan, Willame-Boonen et M. Malmendier, rapporteur.

3. Autres sénateurs : Mmes Bouarfa, De Roeck, M. Happart, Mme Taelman et M. Wille.

Voir :

Documents du Sénat :

2-1069 - 2001/2002 :

N° 1 : Projet de loi.
N° 2 : Erratum.

1. INLEIDING

Krachtens artikel 4 van de wet van 20 juli 1990 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in organen met adviserende bevoegdheid moet de minister belast met het Gelijke-kansenbeleid om de twee jaar verslag uitbrengen voor de federale Kamers over de uitvoering van de wet. Een dergelijk verslag werd in de Ministerraad van 19 juli 2001 voorgelegd en goedgekeurd. Het werd vervolgens overgezonden aan het Parlement.

Het verslag van de minister belast met het Gelijke-kansenbeleid maakt de balans op van de situatie in alle federale adviesorganen met betrekking tot de uitvoering van de wet. Het document herinnert ook aan de maatregelen die de minister belast met het Gelijke-kansenbeleid en de Ministerraad genomen hebben om toe te zien op de uitvoering van de wet, en bevat een beschrijving van de ontwikkelingen in de toestand en van de problemen. Als bijlage wordt advies nr. 34 van de Raad voor de gelijkheid van kansen voor mannen en vrouwen van 7 april 2000 opgenomen, waaraan een voorstel tot hervorming van de wetgeving toegevoegd is.

Op 14 september 2001 heeft de Ministerraad een voorontwerp van wet tot wijziging van de voormelde wet, goedgekeurd. Uitgenodigd door het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen, is de minister belast met het Gelijkekansenbeleid, mevrouw Onkelinx, op 20 november 2001 het evaluatieverslag en de doelstellingen van het voorontwerp tot wijziging komen voorstellen.

Het wetsontwerp is, aangepast aan de opmerkingen van de Raad van State, op 22 februari 2002 in de Senaat ingediend.

Het Adviescomité heeft zijn vergaderingen van 19 maart, 17 april en van 21, 28 en 30 mei besteed aan het opmaken van een advies voor de commissie voor de Binnenlandse Zaken en voor de Administratieve Aangelegenheden.

2. VOORSTELLING VAN HET EVALUATIE- VERSLAG EN VAN HET VOORONTWERP TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 20 JULI 1990

2.1. Uiteenzetting door mevrouw Onkelinx, minister belast met het Gelijkekansenbeleid

De minister legt uit dat het voorontwerp tot wijziging van de wet van 20 juli 1990, dat op 14 september 2001 goedgekeurd werd, gebaseerd is op verschillende overwegingen die opgenomen zijn in het verslag betreffende de uitvoering van deze wet.

De wet van 20 juli 1990 kwam in twee stadia tot stand. In 1990 heeft de wetgever, via de vaststelling

1. INTRODUCTION

En vertu de l'article 4 de la loi du 20 juillet 1990 visant à promouvoir la présence équilibrée des hommes et des femmes dans les organes possédant une compétence d'avis, le ministre chargé de la Politique d'égalité des chances entre les hommes et les femmes est tenu de faire, tous les deux ans, rapport aux Chambres fédérales de l'exécution de la loi. Un rapport a été présenté et approuvé au Conseil des ministres du 19 juillet 2001. Il a ensuite été transmis au Parlement.

Le rapport de la ministre de l'Égalité des chances fait le point sur la situation, au regard de la loi, de tous les organes consultatifs fédéraux. On y trouve également un rappel des mesures prises par la ministre de l'Égalité des chances et le Conseil des ministres pour veiller à l'application de la loi, une description de l'évolution de la situation et des problèmes rencontrés. En annexe figure l'avis n° 34 du Conseil de l'égalité des chances entre hommes et femmes du 7 avril 2000, auquel était jointe une proposition de réforme de la législation.

Le 14 septembre 2001, le Conseil des ministres a adopté un avant-projet de loi modifiant la loi précitée. À l'invitation du Comité d'avis pour l'égalité des chances entre les femmes et les hommes, Mme Onkelinx, ministre de l'Égalité des chances, est venue présenter, le 20 novembre 2001, le rapport d'évaluation, ainsi que les objectifs poursuivis par l'avant-projet de modification.

Le 22 février 2002, le projet de loi adapté sur base des observations du Conseil d'État a été déposé au Sénat.

Le Comité d'avis a consacré ses réunions des 19 mars, 17 avril, 21, 28 et 30 mai à la rédaction d'un avis destiné à la commission des Affaires intérieures et administratives.

2. PRÉSENTATION DU RAPPORT D'ÉVALUA- TION ET DE L'AVANT-PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 20 JUILLET 1990

2.1. Exposé de Mme Onkelinx, ministre de l'Égalité des chances

La ministre explique que l'avant-projet de modification de la loi du 20 juillet 1990, adopté le 14 septembre 2001, se fonde sur différentes considérations formulées dans le rapport sur la mise en œuvre de cette loi.

La loi du 20 juillet 1990 a été adoptée en deux étapes. En 1990, le législateur, constatant la faible

dat weinig vrouwen deel uitmaakten van de adviesorganen — naar een toenmalige raming minder dan 10% —, een systeem van positieve discriminatie ingevoerd. Met het mechanisme van het dubbeltal, de voordracht van een man en van een vrouw, door de instanties die de adviesorganen samenstellen, moesten hierin geleidelijk meer vrouwen zitting nemen. Aangezien deze maatregel onwerkzaam bleek te zijn, bepaalde de wetgever in 1997 dat ten hoogste twee derde van de leden van hetzelfde geslacht mogen zijn. Deze verplichting ging onmiddellijk in voor ieder nieuw opgericht orgaan, en ten laatste op 31 december 1999 voor de bestaande organen. Volgens een lijst die in februari 1999 werd opgemaakt, voldeden toen slechts 10% van de adviesorganen aan deze wettelijke verplichting. De Vlaamse Gemeenschap, waarvoor een soortgelijke regel geldt, heeft besloten de streefdatum te verlengen tot 31 december 2000. Op federaal niveau werd die datum behouden.

Wanneer een orgaan niet voldoet aan de door de wet vereiste samenstelling, staan er drie mogelijkheden open. Het orgaan kan van de Ministerraad een afwijking verkrijgen wegens omstandigheden die de voordracht van een dubbeltal (een vrouw en een man) onmogelijk maken (artikel 2bis, § 2). Een na overleg in de Ministerraad vastgesteld besluit kan een adviesorgaan uitsluiten van het toepassingsgebied van de wet wegens functionele redenen of om redenen die verband houden met zijn bijzondere aard (artikel 3). Zonder deze afwijking of vrijstelling is de samenstelling van het orgaan in strijd met de wet en kan het geen rechtsgeldig advies uitbrengen (artikel 2bis, § 2).

In achttien maanden tijd is het aantal organen dat aan de gestelde vereisten voldoet, aanzienlijk gestegen: van 10% tot iets meer dan 40%.

Het toezicht op de toepassing van de regel door alle bedoelde organen verloopt moeizaam. Dit is een van de aspecten die een wetwijziging vergen. Rekening houdend met het advies dat de Raad van State reeds in 1990 had uitgebracht, verleent het voorontwerp de Koning de bevoegdheid een limitatieve lijst op te stellen van de door de wet bedoelde organen. Bovendien voorziet het in een automatische bijwerking van de lijst door de Koning de bevoegdheid te verlenen een verplichte aanmeldingsprocedure in te voeren voor ieder nieuw orgaan. Deze procedure moet het mogelijk maken te bepalen of het orgaan onder het toepassingsgebied van de wet valt en de lijst bij te werken (artikel 2 van het voorontwerp).

Deze maatregelen gelden natuurlijk alleen voor de federale organen. Vóór de goedkeuring door de Ministerraad is er over het voorontwerp overleg gehouden tussen de gemeenschappen, de gewesten en de federale Staat in een Interministeriële Conferentie voor gelijke kansen. Er werd toen besloten dat de gemeenschappen en gewesten de regeling van de federale Staat zouden overnemen, te weten een vertegen-

présence des femmes dans les organes d'avis — le pourcentage de femmes dans ces organes était alors estimé à moins de 10% —, a prévu un dispositif d'injonction positive. Grâce à un principe de présentation d'une double candidature, celle d'un homme et celle d'une femme, par les instances intervenant dans la composition des organes consultatifs, ces derniers devaient se féminiser petit à petit. Ce dispositif s'étant révélé insuffisant, le législateur impose, en 1997, un quota de représentation maximum de deux tiers de personnes du même sexe. Cette obligation s'imposait à tout organe nouvellement créé tandis qu'elle devait être respectée au plus tard le 31 décembre 1999 par les organes existants. Selon un répertoire établi en février 1999, seuls 10% des organes consultatifs satisfaisaient à la loi à cette date. La Communauté flamande où existe un dispositif semblable a opté pour le report de l'échéance au 31 décembre 2000. Au niveau fédéral, l'échéance a été maintenue.

Si l'organe ne satisfait pas à la règle de composition dictée par la loi, trois cas de figure sont envisageables. L'organe peut obtenir du Conseil des ministres une dérogation, accordée pour des raisons circonstancielles, lorsque la présentation d'une double candidature d'un homme et d'une femme est impossible (article 2bis, § 2). L'organe peut bénéficier d'un arrêt royal délibéré en Conseil des ministres l'excluant du champ d'application de la loi, pour des motifs fonctionnels ou qui tiennent à sa nature spécifique (article 3). En l'absence de dérogation ou d'exonération, l'organe est composé en contravention avec la loi et il ne peut émettre d'avis valide (article 2bis, § 2).

En dix-huit mois, le nombre d'organes en règle a considérablement augmenté: le pourcentage de ceux-ci est en effet passé de 10 à un peu plus de 40%.

Le contrôle de l'application de la règle à tous les organes visés par la loi est malaisé. C'est l'un des points pour lesquels une modification de la loi s'impose. Suivant en cela l'avis formulé dès 1990 par le Conseil d'État, l'avant-projet de modification habilite le Roi à établir une liste limitative des organes visés par la loi. Il prévoit en outre une procédure d'actualisation automatique de la liste en habilitant le Roi à organiser une procédure d'enregistrement obligatoire de tout organe nouvellement créé. Cet enregistrement doit permettre de déterminer si ledit organe entre dans le champ d'application de la loi et de mettre ainsi la liste à jour (article 2 de l'avant-projet).

Ce régime ne s'appliquera évidemment qu'aux organes fédéraux. Toutefois, avant son adoption par le Conseil des ministres, l'avant-projet de loi a fait l'objet d'une concertation entre communautés, régions et État fédéral au sein de la Conférence interministérielle de l'égalité des chances. Il a été décidé dans ce cadre que toutes les entités fédérées s'aligneraient sur les règles en vigueur au niveau fédéral, soit

woordiging van beide geslachten volgens een 2/3-1/3-verdeling en de mogelijkheid om dat aantal eventueel te verhogen.

Een ander discussiepunt betrof het statuut van de organen voor vakbondsoverleg. In 1999 heeft een koninklijk besluit ze om functionele redenen uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet. Deze organen worden immers op een heel andere wijze opgericht naargelang van het overlegniveau. In plaats van een 2/3-1/3-verhouding toe te passen in een basisoverlegcomité, is het logischer een representatieve vertegenwoordiging van beide geslachten op te leggen naar gelang van de betrokken sector. De tussencomités worden trouwens samengesteld volgens de in een vergadering behandelde materie.

Niettemin zou de wet naar de geest ook op deze organen van toepassing moeten zijn. Met de vakbonden zijn dan ook onderhandelingen aan de gang om een actieplan op te stellen voor een ruimere vertegenwoordiging van vrouwen in de overlegorganen van de overheidsvakbonden.

Het voorontwerp voorziet in een verbetering van het quotum in die zin dat het voortaan zowel op de effectieve leden als op de plaatsvervangende leden van toepassing is (artikel 4 van het voorontwerp). De huidige tekst heeft het zonder meer over «de leden». Bovendien kan de Koning het quotum wijzigen met het oog op een meer evenwichtige aanwezigheid van beide geslachten. Deze wijziging moet in een na overleg in de Ministerraad vastgesteld besluit opgenomen worden, want het is belangrijk dat alle ministers bij deze beslissing betrokken worden.

Ten slotte is er de oprichting van een specifieke commissie, belast met het uitbrengen van adviezen inzake de uitvoering van de wet, meer bepaald bij het toekennen van afwijkingen.

2.2. Gedachtewisseling

Mevrouw Kestelijn-Sierens vraagt of er een *follow-up* van de uitvoering van de wet komt. Blijft de huidige procedure bestaan, die voorziet in een tweejaarlijks verslag aan het Parlement door de minister belast met het Gelijkekansenbeleid?

De minister antwoordt dat dit inderdaad klopt. Het enige verschil met de huidige regeling bestaat in de oprichting van de commissie die advies moet uitbrengen over de uitvoering van de wet. Deze commissie zal nu aan de minister rapporteren over haar activiteiten. De minister zendt het verslag over aan de federale Kamers (artikel 7 van het voorontwerp).

Mevrouw Willame-Boonen wil meer weten over de toestand bij de adviesorganen van de RIZIV. Zo maakt er van de vertegenwoordigers van de tandartsenfederatie geen enkele vrouw deel uit, terwijl er toch meer vrouwelijke tandartsen zijn dan mannelijke.

le principe de représentation des deux sexes selon un quota de 2/3-1/3 et la possibilité d'augmenter éventuellement le quota.

Un autre point sujet à discussion concernait le statut des organes de concertation syndicale. En 1999, un arrêté royal les a exclus du champ d'application de la loi pour raisons fonctionnelles. Ces organes sont en effet créés de façon tout à fait différente selon les niveaux de concertation. Plutôt que d'appliquer un quota de 2/3-1/3 dans un comité de concertation de base, il serait plus logique d'exiger une composition représentative des deux sexes en fonction du secteur concerné. Les comités intermédiaires, par ailleurs, sont composés en fonction de la matière traitée lors d'une réunion.

Néanmoins, la loi, dans son esprit, devrait s'appliquer à ces organes. C'est pourquoi des négociations sont en cours avec les syndicats pour établir un plan d'action volontaire de féminisation des organes de concertation syndicale de la fonction publique.

L'avant-projet prévoit l'amélioration du quota dans la mesure où celui-ci sera désormais applicable, tant aux membres effectifs que suppléants (article 4 de l'avant-projet), alors que le texte actuel vise «les membres» sans autre précision. En outre, il habilite le Roi à modifier le quota de manière à améliorer la présence équilibrée des deux sexes. Cette modification devra faire l'objet d'un arrêté délibéré en Conseil des ministres car il est important que l'ensemble des ministres soient associés à la décision.

Enfin, il convient de noter encore la création d'une commission spécifique appelée à rendre des avis dans le cadre de l'application de la loi, notamment lors de l'octroi de dérogations.

2.2. Échange de vues

Mme Kestelijn-Sierens demande si un suivi de l'application de la loi est prévu. La procédure actuelle imposant un rapport de la ministre de l'Égalité des chances au Parlement tous les deux ans est-elle maintenue?

La ministre répond par l'affirmative. La seule différence par rapport au régime actuel est liée à la création de la commission ayant pour objet de rendre des avis dans le cadre de l'application de la loi. C'est en effet cette commission qui fera rapport de ses activités à la ministre, laquelle transmettra le rapport aux Chambres fédérales (article 7 de l'avant-projet).

Mme Willame-Boonen s'informe sur la situation des organes consultatifs de l'INAMI. Par exemple, il semble que l'organe représentatif de la fédération des dentistes ne comprenne aucune femme alors même que celles-ci sont plus nombreuses que les hommes dans la profession.

De minister antwoordt dat het toepassingsgebied van de wet van 20 juli 1990 soms aanleiding geeft tot juridische betwistingen, onder andere betreffende de organen die het RIZIV raadpleegt. Om dit te voorkomen wijzigt artikel 2 van het voorontwerp de definitie van het door de wet bedoelde «adviesorgaan» zodat ook organen die bevoegd zijn om aan openbare instellingen advies te verstrekken, eronder vallen.

Mevrouw Van Riet vraagt zich af welke bedoeling schuilt achter het laatste lid van artikel 4 van het voorontwerp, dat bepaalt dat de Koning het quotum kan wijzigen om tot een evenwicht te komen. Zij veronderstelt dat deze bepaling op een toekomstige situatie slaat, aangezien thans slechts 44% van de federale adviesorganen voldoet aan het huidige quotum vereiste, nog afgezien van het feit dat de lijst van deze organen waarschijnlijk onvolledig is omdat er alleen organen in opgenomen zijn die door de ministeries geïnventariseerd zijn. Zou de Koning het quotum eventueel louter voor bepaalde categorieën van adviesorganen kunnen wijzigen?

De voorzitter wil bovendien meer weten over de functionele redenen ter rechtvaardiging van de afwijking die aan vakbondsoverlegorganen toegestaan wordt en over de mogelijke oplossingen.

In overeenstemming met de suggestie die de Raad voor de gelijkheid van kansen voor mannen en vrouwen in zijn advies nr. 34 van 7 april 2000 deed, voorziet het voorontwerp ten slotte in de oprichting van een commissie die belast is met de follow-up van de uitvoering van de wet. Heeft men niet overwogen deze bevoegdheid te verlenen aan het Instituut voor de gelijkheid tussen vrouwen en mannen, of ten minste in het voorontwerp een bepaling in te voegen waarbij deze bevoegdheid naar het Instituut kan gaan wanneer het opgericht is?

De minister erkent dat men zou kunnen overwegen om het quotum alleen voor sommige categorieën van organen te verhogen die nu reeds aan de huidige vereisten voldoen. Het hanteren van verschillende quota zou echter het werk van de administratie sterk bemoeilijken.

De overlegcomités van de overheidsvakbonden zijn van het toepassingsgebied van de wet uitgesloten om functionele redenen, onder meer omdat hun samenstelling varieert naar gelang van de materie die tijdens een vergadering behandeld wordt. Bovendien werkt de 2/3-1/3-verhouding niet noodzakelijk goed wanneer het gaat om een activiteit die hoofdzakelijk door personeel van eenzelfde geslacht uitgevoerd wordt. Daarom heeft men gekozen voor een andere manier om de aanwezigheid van vrouwen in deze organen te bevorderen, te weten het vrijwillige overleg met de overheidsvakbonden. Terzelfder tijd heeft de minister belast met het Gelijkekansenbeleid de Nationale Arbeidsraad (NAR) gevraagd voorstellen

La ministre répond que le champ d'application de la loi du 20 juillet 1990 donne parfois lieu à des controverses juridiques, notamment en ce qui concerne les organes consultés par l'INAMI. Pour lever cette ambiguïté, l'article 2 de l'avant-projet modifie la définition de l'«organe consultatif» visé par la loi de manière à inclure également les organes ayant le pouvoir de donner des avis à des institutions publiques.

Mme Van Riet s'interroge sur l'intention qui sous-tend le dernier alinéa de l'article 4 de l'avant-projet, habilitant le Roi à améliorer le quota. Elle suppose que cette disposition vise l'avenir, étant donné qu'à peine 44% des organes consultatifs fédéraux satisfont à l'exigence du quota actuel, et encore la liste de ces organes n'est-elle sans doute pas complète puisqu'il ne s'agit que des organes répertoriés par les ministères. Éventuellement, le Roi pourrait-il ne modifier le quota que pour certaines catégories d'organes consultatifs?

La présidente aimerait ensuite avoir des précisions sur les raisons fonctionnelles qui motivent la dérogation accordée aux organes de concertation syndicale et sur les solutions envisagées.

Enfin, conformément à la suggestion formulée par le Conseil de l'égalité des chances dans son avis n° 34 du 7 avril 2000, l'avant-projet prévoit la création d'une commission chargée d'assurer le suivi de l'application de la loi. N'a-t-on pas envisagé de confier cette compétence à l'Institut de l'égalité des femmes et des hommes ou tout au moins, à inscrire dans l'avant-projet une disposition permettant de confier cette compétence à l'Institut lorsqu'il sera créé?

La ministre reconnaît qu'on pourrait envisager de ne renforcer le quota que pour certaines catégories d'organes qui satisfont déjà aux exigences actuelles. Cependant, l'instauration de quotas différents serait très difficile à gérer au sein des administrations.

Les comités de concertation syndicale de la fonction publique sont exclus du champ d'application de la loi pour raisons fonctionnelles, notamment parce que leur composition varie selon les matières traitées lors des réunions. De plus, le quota 2/3-1/3 n'est pas nécessairement adéquat, lorsque la branche d'activités occupe essentiellement du personnel d'un même sexe. C'est pourquoi une voie différente a été choisie pour améliorer la présence des femmes dans ces organes, à savoir des négociations, sur une base volontaire, avec les syndicats de la fonction publique. Parallèlement, la ministre de l'Égalité des chances a appelé le Conseil national du travail à formuler des propositions pour le secteur privé. Les commissions

te doen inzake de privé-sector. De paritaire comités vallen buiten het toepassingsgebied van de wet omdat hun voornaamste taak er niet in bestaat advies te verstrekken, maar eigenlijk zouden zij aan dezelfde voorwaarden moeten voldoen. Het is echter duidelijk dat zij ver verwijderd staan van het streven van de wet. De samenwerking van de NAR werd dus ook gevraagd voor de totstandkoming van akkoorden gesloten op vrijwillige basis.

De taak van de commissie voor de follow-up van de wet zou inderdaad aan het Instituut toevertrouwd kunnen worden, maar de beslissing aangaande de meest aangewezen instelling en de samenstelling ervan moet nog vallen.

3. BESPREKING VAN HET WETSONTWERP

Mevrouw Van Riet stelt vast dat, volgens het verslag van juli 2001 over de uitvoering van de wet, 44,2 % van de adviesorganen in hun samenstelling het vereiste evenwicht bereikt hebben en 43,2 % van de organen over een tijdelijke afwijking beschikken. De wet van 17 juli 1997 heeft een duidelijke verbetering opgeleverd, maar het verhoopte resultaat is er nog niet.

De bepalingen van het wetsontwerp strekken ertoe het toepassingsgebied van de wet te omschrijven en de toepassing ervan te vergemakkelijken. Twee punten zijn vermeldenswaard:

1° Zoals de Raad van State opmerkt is het incoherent de Koning te machtigen om een beperkende lijst op te stellen van de organen die onder de wet van 20 juli 1990 vallen en Hem tegelijk toe te staan bepaalde organen van het toepassingsgebied van die wet uit te sluiten. Er moet een keuze worden gemaakt tussen één van beide systemen.

Mevrouw Van Riet stelt voor het principe van het algemene toepassingsgebied te behouden, met de mogelijkheid om uitzonderingen toe te staan. Het beginsel van de evenwichtige samenstelling moet immers de regel zijn voor alle adviesorganen. Door het toepassingsgebied van de wet te bepalen aan de hand van een beperkende lijst van organen, zwakt men de vereisten af in vergelijking met de huidige toestand.

2° Uit de memorie van toelichting blijkt dat een algemeen begeleidingsbeleid tot stand moet komen, want «het is duidelijk dat het niet alleen het kader van deze wet is, dat kan verhelpen aan de verschillende oorzaken voor de ondervertegenwoordiging van de vrouwen in die organen» (1). Er moeten dus maatregelen met een ruimere draagwijdte komen.

(1) Memorie van toelichting, blz. 3.

paritaires ne sont pas visées par la loi puisqu'elles n'ont pas pour mission principale de rendre des avis, mais au fond elles devraient satisfaire aux mêmes exigences. Or, il est clair qu'elles ne rencontrent pas du tout l'esprit de la loi. Le CNT a dès lors été appelé aussi à coopérer dans le cadre de l'exécution d'accords volontaires.

Quant à la mission de la commission de suivi de la loi, elle pourrait en effet être confiée à l'Institut, mais la question de l'instance la plus appropriée et de sa composition doit encore être tranchée.

3. DISCUSSION DU PROJET DE LOI

Mme Van Riet constate que, selon le rapport de juillet 2001 sur l'exécution de la loi, 44,2 % des organes consultatifs sont composés conformément à l'équilibre requis et 43,2 % des organes disposent d'une dérogation temporaire. La loi du 17 juillet 1997 a, à l'évidence, apporté une amélioration, mais le résultat escompté n'est pas encore atteint.

Les dispositions du projet de loi visent à préciser le champ d'application de la loi et à faciliter l'exercice de son application. Deux points méritent d'être épinglés :

1° Il est incohérent, comme le remarque le Conseil d'État, de déléguer au Roi le pouvoir d'établir une liste limitative des organes régis par la loi du 20 juillet 1990 et de L'autoriser en même temps à exclure certains organes du champ d'application de cette loi. Il convient d'opter pour l'un ou pour l'autre de ces systèmes.

Mme Van Riet propose de conserver le principe du champ d'application général, avec possibilité d'accorder des exceptions. Le principe de composition équilibrée doit en effet être la règle pour tous les organes consultatifs. Le fait de définir le champ d'application de la loi par référence à une liste limitative d'organes semble un affaiblissement des exigences par rapport à la situation actuelle.

2° Il ressort de l'exposé des motifs qu'une politique générale d'accompagnement doit être développée car «la loi ne peut, par son seul cadre, remédier aux différentes causes qui expliquent la sous-représentation des femmes dans les organes consultatifs» (1). Il est donc nécessaire de prendre des mesures plus générales.

(1) Exposé des motifs, p. 3.

Ook mevrouw Willame-Boonen meent dat het systeem van de algemene regel van evenwichtige vertegenwoordiging behouden moet blijven, met de mogelijkheid tot het maken van uitzonderingen.

Voorts heeft de Raad van State een opmerking gemaakt over artikel 5, 3°, van het voorontwerp, dat artikel 4, 3°, van het wetsontwerp is geworden. De Raad van State meent dat moet worden vermeld of de hernieuwing van de afwijking eveneens voor één jaar geldt, of het de voor het gelijkkansenbeleid bevoegde minister is die de hernieuwing toestaat en volgens welke procedure. Spreekster meent dat uitsluitend de minister belast met het Gelijkekansenbeleid op dit punt bevoegd kan zijn.

Mevrouw Onkelinx, minister belast met het Gelijkekansenbeleid, antwoordt dat de opmerking van de Raad van State gevolgd is en opgenomen in artikel 4 van het ontwerp dat de afwijking kan worden toegekend voor een duur van één jaar die, in voorkomend geval, kan hernieuwd worden voor eenzelfde termijn. Het is de minister die een hernieuwing van de afwijking kan toestaan via dezelfde procedure als voor de toekenning van een afwijking dat betekent: na raadpleging van de commissie.

Artikel 6 van het ontwerp werd eveneens aangepast in het licht van de opmerkingen van de Raad van State over de cumulatie van de systemen met de beperkende lijst en de uitzonderingen. Nu stelt de tekst voor de Koning de bevoegdheden te verlenen, niet om organen van het toepassingsgebied van de wet uit te sluiten, maar om de uitzondering toe te staan op de regel van het quotum of van het dubbeltal.

Het is de bedoeling inhoudelijk niet te raken aan de wet van 1997, terwijl tijdelijke afwijkingen kunnen worden toegestaan en vrijstellingen mogelijk blijven om functionele redenen of wegens de aard van het orgaan. De vrijgestelde organen kunnen evenwel andere verplichtingen opgelegd krijgen, zoals regelmatig rekenschap afleggen van het percentage vrouwen dat aan hun werkzaamheden deelneemt.

Zo wordt een vakbondsafvaardiging samengesteld in functie van het behandelde onderwerp en is het dus begrijpelijk dat de regel van 2/3-1/3 niet in acht kan worden genomen. Wel kan de verplichting worden opgelegd de aanwezigheden bij te houden en na een bepaalde periode een balans op te maken om na te gaan of de deelname van vrouwen aan de werkzaamheden overeenstemt met de bevolking die de vakbond zou moeten vertegenwoordigen. Op basis van de resultaten kan de commissie aanbevelingen formuleren.

De wet van 20 juli 1990 is gebaseerd op de Zweedse wetgeving, maar de situatie in België is totaal verschillend en leidt tot praktische moeilijkheden. Doordat er geen lijst bestaat van adviesorganen in België is het erg moeilijk een controle uit te oefenen. Daarom hebben de indieners van dit ontwerp ervoor gekozen een lijst

Mme Willame-Boonen est également d'avis qu'il faut conserver le système de la règle générale de représentation équilibrée, avec possibilité d'exception.

D'autre part, le Conseil d'État a formulé une remarque au sujet de l'article 5, 3°, de l'avant-projet, devenu l'article 4, 3°, du projet de loi. Le Conseil d'État estime qu'il y a lieu de préciser si le renouvellement de la dérogation vaut également pour un an, si c'est la ministre chargée de la Politique d'égalité des chances qui l'autorise et selon quelle procédure. L'oratrice considère que cette compétence doit effectivement être réservée à la ministre de l'Égalité des chances.

Mme Onkelinx, ministre de l'Égalité des chances, répond que l'observation du Conseil d'État a été suivie et qu'il désormais précisé à l'article 4 du projet que la dérogation peut être accordée pour un an renouvelable pour le même terme, le cas échéant. C'est bien la ministre qui peut accorder un renouvellement de la dérogation, selon la même procédure que celle applicable à l'octroi d'une dérogation, soit après consultation de la commission.

L'article 6 du projet a également été adapté suite aux observations du Conseil d'État relatives au cumul des systèmes de liste limitative et d'exceptions. Le texte propose maintenant d'habiliter le Roi, non pas à exclure des organes du champ d'application de la loi, mais à admettre l'exemption par rapport à la règle du quota ou de la double présentation.

L'objectif est de conserver l'esprit de la loi de 1997, en permettant d'accorder des dérogations temporaires et en maintenant la possibilité d'exemption pour raisons fonctionnelles ou tenant à la nature de l'organe. Toutefois, les organes exemptés pourront se voir imposer d'autres obligations, notamment celle de rendre compte régulièrement de la mesure de la participation des femmes à leurs travaux.

Ainsi, une délégation syndicale étant composée en fonction de la matière traitée, on peut admettre qu'elle ne sache pas respecter la règle 2/3-1/3. Cependant, on peut obliger à comptabiliser les présences et à dresser un bilan au terme d'une certaine période, de manière à vérifier de la sorte si la participation des femmes aux travaux correspond à la population que l'organe syndical est supposé représenter. Sur base des résultats, la commission pourra formuler des recommandations.

La loi du 20 juillet 1990 est inspirée de la législation suédoise, mais la situation belge est tout à fait différente et suscite des difficultés pratiques. L'absence de répertoire des organes consultatifs en Belgique rend très difficile l'exercice d'un contrôle. C'est la raison pour laquelle les auteurs du projet ont opté pour la

op te stellen met de beoogde instellingen die via een registratieprocedure wordt verbonden met een systematische inventarisering van de nieuw opgerichte instellingen.

De lijst bevat alle federale instellingen die vallen onder de wet, dus alle organen met als hoofdpdracht het uitbrengen van adviezen. Dat zal veeleer een naamlijst zijn dan een limitatieve lijst.

Mevrouw Van Riet merkt op dat de Raad van State de vraag van de evenredigheid van de sanctie heeft opgeworpen. Wellicht kan er een gradatie in de sancties worden bepaald.

De minister belast met het Gelijkekansenbeleid antwoordt dat krachtens de wet organen geen geldige adviezen meer kunnen uitbrengen wanneer hun samenstelling niet strookt met de wet.

Die sanctie geldt ook voor alle nieuwe organen die de aanmeldingsprocedure niet respecteren. Toepassing van die sanctie veronderstelt evenwel dat iemand er belang bij heeft een politieke beslissing te betwisten wanneer die genomen werd op basis van dergelijk advies. De jongste jaren is dat slechts tweemaal het geval is geweest.

De minister belast met het Gelijkekansenbeleid is het niet eens met het idee van gradatie, omdat ze meent dat de sanctie evenredig is met het nagestreefde doel.

Mevrouw Van Riet meent dat het heel nuttig zou zijn voor de follow-up van de toepassing van de wet, elke minister te verplichten om elk jaar in het «Peking-verslag» niet alleen de organen te vermelden die niet aan de wettelijke vereisten voldoen, maar ook de maatregelen die hij voorstelt om de toestand te verhelpen.

Mevrouw Onkelinx werpt op dat het maken van de lijst van de toestand van de organen volgens de vereisten van de wet, een aanzienlijk administratief karwei is en dat het haar raadzaam lijkt dat slechts om de twee jaar te eisen, zoals het activiteitenverslag dat de commissie opstelt. De minister voegt eraan toe dat de Raad van State geoordeeld heeft dat artikel 4, § 2, van het wetsontwerp overbodig is, aangezien de Wetgevende Kamers de wetten steeds kunnen evalueren. Ze wil dit punt evenwel verplicht laten opnemen op de agenda van de Kamers. Bij de behandeling van het activiteitenverslag van de commissie en van het «Peking-verslag», zullen de Kamers automatisch de gevolgen van de wet evalueren.

Mevrouw Willame-Boonen merkt op dat wanneer het verslag over de toepassing van de wet om de twee jaar wordt opgesteld, men erop moet toezien dat dit wel degelijk geschiedt, ook wanneer de termijn van twee jaar samenvalt met het einde van de zittingspe-

rédaction d'une liste des organes visés, associé à un répertoriage systématique des organes nouvellement créés, au moyen d'une procédure d'enregistrement.

La liste reprendra tous les organes fédéraux concernés par la loi, soit tous les organes ayant à titre principal le pouvoir de rendre des avis. Ce sera en fait une liste nominative, plutôt que limitative.

Mme Van Riet remarque que le Conseil d'État a soulevé la question de la proportionnalité de la sanction. Ne pourrait-on prévoir une gradation dans les sanctions ?

La ministre de l'Égalité des chances répond qu'en vertu de la loi, les organes dont la composition ne satisfait pas à la loi ne peuvent plus rendre d'avis valable.

Cette sanction vaut également pour les organes nouveaux qui ne respectent pas la procédure d'inscription. Toutefois, l'application de cette sanction suppose que quelqu'un ait intérêt à contester une décision politique prise sur base d'un tel avis, ce qui n'a été le cas que deux fois ces dernières années.

Quant à l'idée de gradation, la ministre de l'Égalité des chances n'y souscrit pas car elle estime que la sanction est proportionnée à l'objectif recherché.

Mme Van Riet estime qu'il serait très utile pour le suivi de l'application de la loi, d'obliger chaque ministre à mentionner, chaque année, dans le rapport «Pékin», non seulement les organes qui ne satisfont pas encore aux exigences de la loi, mais aussi les mesures qu'il envisage pour améliorer la situation.

Mme Onkelinx, ministre de l'Égalité des chances, objecte que dresser l'inventaire de la situation des organes au regard des exigences de la loi constitue un travail administratif considérable et qu'il lui semble plus judicieux de ne l'imposer que tous les deux ans, à l'instar du rapport d'activités que fera la commission. La ministre ajoute que le Conseil d'État a jugé superflu l'article 4, § 2, de la loi, en projet dans la mesure où les Chambres législatives peuvent toujours évaluer les lois. Cependant, l'objectif est de faire inscrire obligatoirement ce point à l'ordre du jour des Chambres. À l'occasion de l'examen du rapport d'activités de la commission et du rapport «Pékin», les Chambres procéderont d'office à l'évaluation des effets de la loi.

Mme Willame-Boonen remarque que, si le rapport de l'application de la loi a lieu tous les deux ans, il faut s'assurer qu'il aura bien lieu même si le délai de deux ans expire en même temps que la législature. Pour éviter ce risque, la sénatrice suggère de préciser que le

riode. Om dit risico uit de weg te gaan, stelt de senator voor te bepalen dat het eerste verslag in 2004 moet worden ingediend dus één jaar na het begin van de eerstvolgende zittingsperiode.

De senator heeft ook vragen over de rol van het toekomstig Instituut van de gelijkheid van vrouwen en mannen in de follow-up van de uitvoering van de wet.

De minister belast met het Gelijkekansenbeleid antwoordt dat het algemene doel van het Instituut erin bestaat toe te zien op de naleving van de gelijke behandeling van vrouwen en mannen, dus op de toepassing van de wetteksten terzake. Zo werd nog niets beslist over de samenstelling van de commissie die advies moet uitbrengen over het bevorderen van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in adviesorganen, maar waarschijnlijk zullen leden van het Instituut er deel van uitmaken.

4. ADVIES

Op basis van deze besprekingen brengt het Adviescomité het volgende advies uit:

1. Het Adviescomité vindt het belangrijk om te handelen in de geest van de wet van 20 juli 1990 gewijzigd bij de wet van 17 juli 1997, die bepaalt dat alle adviesorganen in principe moeten voldoen aan de bepalingen van de wet.

Om een duidelijk en vooral volledig beeld te hebben van het toepassingsgebied van de wet en om controle op de toepassing te vergemakkelijken, is de verplichte aanmeldingsprocedure vastgelegd in artikel 2, 2°, een goed instrument. Deze aanmeldingsprocedure maakt het mogelijk om een volledig overzicht op te stellen van alle organen waarop de wet van toepassing is.

De term «limitatieve lijst» die in het ontwerp wordt gehanteerd als omschrijving van dit volledig overzicht, leidt evenwel tot verwarring. Zo wordt immers de indruk gewekt dat het om een beperkte opsomming gaat terwijl het juist de bedoeling is een volledig overzicht te krijgen. Ook de Raad van State heeft dat opgemerkt in zijn advies.

Het Adviescomité stelt derhalve voor om de term «limitatieve lijst» te vervangen door «lijst».

2. Om de toepassing van de wet nauwlettend op te volgen, vindt het Adviescomité het passend dat de ministers die bevoegd zijn voor de adviesorganen, verslag uitbrengen van hun acties of maatregelen.

premier rapport devra être présenté en 2004, soit un an après le début de la prochaine législature.

Par ailleurs, la sénatrice s'interroge sur le rôle du futur Institut de l'Égalité des femmes et des hommes dans le suivi de l'application de la loi.

La ministre de l'Égalité des chances répond que l'Institut aura pour objet général de veiller au respect de l'égalité des femmes et des hommes, et donc de veiller à l'application des lois en la matière. *In casu*, la manière dont sera composée la commission chargée de donner des avis sur la promotion de la présence équilibrée d'hommes et de femmes dans les organes consultatifs n'a pas encore été arrêtée, mais il est probable qu'elle comprendra des membres de l'Institut.

4. AVIS

Sur base de ces discussions, le Comité d'avis émet l'avis suivant:

1. Le Comité d'avis estime qu'il importe de respecter l'esprit de la loi du 20 juillet 1990, modifiée par la loi du 17 juillet 1997, qui prévoit que tous les organes consultatifs doivent en principe respecter les dispositions de la loi.

Pour se faire une idée claire et surtout complète du champ d'application de la loi et pour faciliter le contrôle de son application, la procédure d'inscription obligatoire telle que prévue à l'article 2, 2°, est un bon instrument. Cette procédure d'inscription permet de dresser un aperçu global de tous les organes auxquels la loi est applicable.

L'expression «liste limitative», qui est utilisée dans le projet pour définir cet aperçu global, prête cependant à confusion. Son utilisation donne à penser qu'il s'agit d'une énumération restreinte alors que l'objectif est précisément d'obtenir un aperçu complet. C'est ce qui ressort d'ailleurs aussi de l'avis du Conseil d'État.

Le Comité d'avis propose dès lors de remplacer l'expression «liste limitative» par le mot «liste».

2. Le Comité d'avis estime qu'il est opportun, pour suivre de près l'application de la loi, que les ministres fonctionnellement responsables des organes qui relèvent de leur compétence fassent rapport, le cas échéant, sur les actions menées ou les mesures prises.

Het Adviescomité stelt daarom voor om artikel 7 van het wetsontwerp aan te passen als volgt:

1° In het voorgestelde artikel 4, tussen de eerste en de tweede paragraaf, een nieuwe paragraaf invoegen, luidende:

«§ 2. Om de twee jaar en voor de eerste maal in 2004, bevat het verslag aan de federale Kamers uitgebracht ter uitvoering van artikel 2 van de wet van 6 maart 1996 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldvrouwenconferentie die van 4 tot 14 september 1995 in Peking heeft plaats gehad, een toelichting over de uitvoering van deze wet.»

2° Paragraaf 2, die paragraaf 3 wordt, wordt gewijzigd als volgt: «De federale Kamers kunnen, naar aanleiding van het in § 1 bedoelde verslag, overgaan tot een evaluatie» wordt vervangen door «Naar aanleiding van de in § 1 en 2 bedoelde verslagen, gaan de federale Kamers over tot een evaluatie».

3. Het Adviescomité vraagt dat de in te stellen commissie de nodige middelen ter beschikking krijgt om haar in staat te stellen haar opdracht tot een goed einde te brengen.

4. Het is evident dat niet alleen de toepassing van voorliggende wet de verschillende oorzaken van ondervertegenwoordiging van vrouwen in adviesorganen zal wegnemen. Bijkomend wordt gesteld dat deze voorziening, net als andere maatregelen ter bevordering van de zogeheten positieve discriminatie, moet worden opgenomen in een ruimer geheel van maatregelen. Het is juist dat algemene beleid dat van belang zal zijn voor het slagen van de wet van 1990.

Het Adviescomité dringt daarom aan op een algemener beleid dat erop gericht is vrouwen actief op te zoeken en aan te spreken. Diverse maatregelen kunnen worden genomen: open functiebeschrijvingen van adviesorganen, verdere uitbouw van een talentenbank, ...

Het advies werd éénparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

Dit verslag is éénparig goedgekeurd door de 8 aanwezige leden.

De rapporteur,

Jean-Pierre MALMENDIER.

De voorzitter,

Iris VAN RIET.

Le Comité d'avis propose en conséquence de modifier l'article 7 du projet de loi comme suit:

1° À l'article 4 proposé, entre le § 1er et le § 2, insérer un paragraphe nouveau, rédigé comme suit:

«§ 2. Tous les deux ans, et pour la première fois en 2004, le rapport transmis aux Chambres fédérales en exécution de l'article 2 de la loi du 6 mars 1996 visant au contrôle de l'application des résolutions de la Conférence mondiale sur les femmes réunie à Pékin du 4 au 14 septembre 1995 contient une relation de l'application de la présente loi.»

2° Le § 2 devient le § 3 et est modifié comme suit: les mots «Les Chambres fédérales peuvent procéder, à l'occasion de l'examen du rapport visé au § 1er, à une évaluation» sont remplacés par les mots «À l'occasion des rapports visés aux §§ 1er et 2, les Chambres fédérales procèdent à une évaluation.»

3. Le Comité d'avis demande que l'on octroie à la commission à créer les moyens nécessaires pour lui permettre de mener à bien sa mission.

4. Il est évident que l'application de la loi qui sera issue du projet de loi à l'examen ne suffira pas à éliminer les diverses causes de la sous-représentation des femmes dans les organes consultatifs. Il faudra l'inscrire, tout comme les autres mesures de promotion de la discrimination dite positive, dans un plus vaste ensemble de mesures. C'est précisément cette politique générale qui sera capitale pour que la loi de 1990 soit une réussite.

Le Comité d'avis insiste par conséquent pour que l'on mette en œuvre une politique générale de recherche active de candidates potentielles et de sensibilisation de celles-ci. Plusieurs mesures peuvent être prises: monographies de fonctions vacantes au sein d'organes consultatifs, développement d'une banque de talents ...

L'avis a été adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 8 membres présents.

Le rapporteur,

Jean-Pierre MALMENDIER.

La présidente,

Iris VAN RIET.